TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. spalio 25 d.*

Sujungtose bylose C-509/09 ir C-161/10

dėl *Bundesgerichtshof* (Vokietija) ir *Tribunal de grande instance de Paris* (Prancūzija) atitinkamai 2009 m. lapkričio 10 d. sprendimu (C-509/09) ir 2010 m. kovo 29 d. sprendimu (C-161/10), kuriuos Teisingumo Teismas gavo 2009 m. gruodžio 9 d. ir 2010 m. balandžio 6 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų dviejų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

eDate Advertising GmbH

prieš

X

ir

Olivier Martinez,

* Proceso kalbos: vokiečių ir prancūzų.

Robert Martinez

prieš

MGN Limited

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, U. Lõhmus ir M. Safjan (pranešėjas), teisėjai E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen ir T. von Danwitz,

generalinis advokatas P. Cruz Villalón,
posėdžio sekretorius B. Fülöp, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2010 m. gruodžio 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *eDate Advertising GmbH*, atstovaujamos advokato H. Graupner ir M. Dörre,

— X, atstovaujamo advokato A. Stopp,

— *MGN Limited*, atstovaujamos advokato C. Bigot,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller ir J. Kemper,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues ir B. Beaupère-Manokha,

— Danijos vyriausybės, atstovaujamos C. Vang,

— Graikijos vyriausybės, atstovaujamos S. Chala,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos W. Ferrante,

— Liuksemburgo vyriausybės, atstovaujamos C. Schlitz,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer ir E. Riedl,

— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos F. Penlington, padedamos *QC* J. Stratford,

— Europos Komisijos, atstovaujamos M. Wilderspin,

susipažinęs su 2011 m. kovo 29 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą susiję su 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42; toliau – reglamentas) 5 straipsnio 3 punkto ir 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva) (OL L 178, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 25 t., p. 399; toliau – direktyva) 3 straipsnio 1 ir 2 dalių išaiškinimu.

2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant du ginčus atitinkamai tarp, pirma, X ir bendrovės *eDate Advertising GmbH* (toliau – *eDate Advertising*) ir, antra, tarp Olivier ir Robert Martinez bei bendrovės *MGN Limited* (toliau – MGN) dėl šių atsakovų civilinės atsakomybės už internete paskelbtą informaciją ir nuotraukas.

Teisinis pagrindas

Reglamentas

3 Reglamento 11 konstatuojamoje dalyje nustatyta:

„Jurisdikcijos taisyklės turi būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai priklauso nuo atsakovo gyvenamosios vietos, ir šiuo pagrindu jurisdikcija turi būti visada prieinama, išskyrus keletą aiškiai nustatytų situacijų, kuriose bylinėjimosi objektas arba šalių autonomija pateisinama [pateisina] kaip kitokia [kitokį] susijusi aplinkybė [sąsajos kriterijų]. Turi būti atskirai apibrėžta juridinio asmens buveinė, siekiant didesnio bendrų taisyklių aiškumo ir išvengti jurisdikcijos prieštaravimų."

4 Reglamento II skyriaus „Jurisdikcija" 1 skirsnio „Bendrosios nuostatos" 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Pagal šį reglamentą valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų pilietybę, bylos turi būti keliamos tos valstybės narės teismuose."

5 To paties reglamento 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims bylos gali būti keliamos kitos valstybės narės teismuose tik pagal šio skyriaus 2–7 skirsniuose nustatytas taisykles.“

6 Reglamento II skyriaus 2 skirsnyje „Speciali jurisdikcija“ 5 straipsnyje teigiama:

„Valstybėje narėje nuolat gyvenančiam asmeniui kitoje valstybėje narėje byla dėl:

<…>

3. civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto gali būti iškelta vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis ar jis gali įvykti [teisme].“

Direktyva

7 Šios direktyvos 22 konstatuojamoje dalyje nustatyta:

„[Be] to, siekiant efektyviai užtikrinti laisvę teikti paslaugas, o paslaugų teikėjams ir gavėjams teisinį aiškumą [saugumą], informacinės visuomenės paslaugoms iš esmės turėtų būti taikoma tos valstybės narės, kurioje įsisteigęs paslaugų teikėjas, teisė.“

8 Šios direktyvos 23 konstatuojamoje dalyje nustatyta:

„Šia direktyva nesiekiama nustatyti papildomų tarptautinės privatinės teisės taisyklių, susijusių su įstatymų prieštaravimais [teisės kolizija], ir nenagrinėja [nenustato] teismų jurisdikcijos; taikomos teisės nuostatos, nustatytos [pagal] privatinės tarptautinės [tarptautinės privatinės] teisės taisyklėmis [taisykles], negali riboti laisvės teikti informacinės visuomenės paslaugas, kaip nustatyta šioje direktyvoje."

9 Šios direktyvos 25 konstatuojamoje dalyje nustatyta:

„Nacionaliniai teismai, įskaitant civilinių bylų teismus, nagrinėjantys privatinės teisės ginčus, gali imtis priemonių taikyti išlygas [nukrypti leidžiančias nuostatas] ir riboti laisvę teikti informacinės visuomenės paslaugas vadovaudamiesi šioje direktyvoje nustatytomis sąlygomis."

10 Pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio 1 dalį ja siekiama „prisidėti prie tinkamo vidaus rinkos funkcionavimo užtikrinant laisvą informacinės visuomenės paslaugų judėjimą tarp valstybių narių".

11 Direktyvos 1 straipsnio 4 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva nenustato papildomų privatinės tarptautinės teisės [tarptautinės privatinės teisės] taisyklių ir joje nenagrinėjama teismų jurisdikcija."

12 Pagal direktyvos 2 straipsnio h punkto i papunktį:

„Koordinuojama sritis susijusi su reikalavimais, kuriuos paslaugų teikėjas turi įvykdyti:

— pradėdamas verstis informacinės visuomenės paslaugų veikla, pavyzdžiui, reikalavimai dėl kvalifikacijos, leidimo ar pranešimo,

— versdamasis informacinės visuomenės paslaugų veikla, pavyzdžiui, reikalavimai dėl paslaugų teikėjo elgesio, reikalavimai dėl paslaugų kokybės arba turinio, įskaitant tuos, kurie taikomi reklamai ir sutartims, arba reikalavimai dėl paslaugų teikėjo atsakomybės.“

13 Direktyvos 3 straipsnio 1 ir 2 dalyje nustatyta:

„1. Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad informacinės visuomenės paslaugos, kurias teikia jos teritorijoje įsisteigęs paslaugų teikėjas, atitiktų toje valstybėje narėje taikomas nacionalines nuostatas, kurios priklauso koordinuojamai sričiai.

2. Valstybės narės negali dėl koordinuojamai sričiai priskiriamų priežasčių riboti laisvę teikti informacinės visuomenės paslaugas iš kitos valstybės narės.“

14 Direktyvos 3 straipsnio 4 dalyje sukonkretinamos sąlygos, kuriomis valstybės narės gali imtis nuo šio straipsnio 2 dalies nukrypstančių priemonių dėl konkrečios informacinės visuomenės paslaugos.

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

Byla C-509/09

15 1993 m. Vokietijos teismas nuteisė Vokietijoje gyvenantį X ir jo brolį laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausme už žinomo aktoriaus nužudymą. 2008 m. sausio mėn. ieškovas buvo lygtinai paleistas iš įkalinimo įstaigos.

16 Austrijoje įsteigta įmonė *eDate Advertising* valdo interneto portalą, kurio adresas „www.rainbow.at“. Šio portalo rubrikoje „Info-News“, skirtoje paskutinėms naujienoms, atsakovė buvo pateikusi peržiūrai skirtą informaciją apie 1999 m. rugpjūčio 23 d. Joje, pateikus X ir jo brolio vardus bei pavardes, nurodyta, kad jie abu apskundė jiems skirtus nuosprendžius Karlsrūhės (Vokietija) *Bundesverfassungsgericht* (Federalinis konstitucinis teismas). Greta trumpo 1990 m. padaryto nusikaltimo aprašymo buvo pacituoti nuteistiesiems atstovavusio advokato žodžiai, kad jie nori įrodyti, jog nagrinėjant bylą daug pagrindinių kaltinimo liudytojų nepasakė tiesos.

17 X pareikalavo, kad *eDate Advertising* nebeskelbtų pranešimo ir formaliai įsipareigotų susilaikyti nuo tokių veiksmų. *eDate Advertising* neatsakė į šį raštą, bet 2007 m. birželio 18 d. pašalino ginčijamą pranešimą iš savo interneto tinklalapio.

18 X kreipėsi į Vokietijos teismą ir pareikalavo, kad *eDate Advertising* nebeskelbtų informacijos apie jį, susijusios su nusikaltimu, nurodydama visą vardą ir pavardę. Pastaroji visų pirma ginčijo tarptautinę Vokietijos teismų jurisdikciją. Abiem žemesnių

instancijų teismams patenkinus ieškinį, *eDate Advertising* kreipėsi į *Bundesgerichtsof* su prašymu jį atmesti.

19 *Bundesgerichtshof* pažymi, kad, siekiant išnagrinėti ieškinį, svarbu atsakyti į klausimą, ar žemesnių instancijų teismai pagrįstai prisiėmė tarptautinę jurisdikciją pagal reglamento 5 straipsnio 3 punktą.

20 Jei būtų pripažinta Vokietijos teismų tarptautinė jurisdikcija, kiltų klausimas, ar turi būti taikoma Vokietijos, ar Austrijos teisė. Atsakymas į šį klausimą priklausytų nuo direktyvos 3 straipsnio 1 ir 2 dalių išaiškinimo.

21 Viena vertus, kilmės šalies principas gali turėti įtakos taikytinai materialinei teisei. Materialinės teisės, pripažintos taikytina pagal teismo valstybės kolizines normas, taikymo rezultatas šiuo konkrečiu atveju galėtų būti kitoks, nes joje numatytus reikalavimus atitinkamu atveju gali tekti sušvelninti iki egzistuojančiųjų kilmės valstybėje. Pagal šį aiškinimą kilmės šalies principas netaikomas teismo vietos valstybės kolizinėms normoms ir yra taikomas – kaip ir EB sutartyje įtvirtintos pagrindinės laisvės – tik konkrečiu atveju lyginant vienos ar kitos materialinės teisės taikymo rezultato trūkumus ir privalumus.

22 Kita vertus, gali būti, kad direktyvos 3 straipsniu nustatytas bendrasis kolizinių normų principas, pagal kurį įmanoma taikyti tik kilmės valstybėje galiojančią teisę, ją suprantant kaip neapimančią nacionalinių kolizinių normų.

23 *Bundesgerichtshof* nurodo, kad jeigu kilmės šalies principas būtų laikomas kliūtimi taikyti materialinę teisę, reikėtų taikyti Vokietijos tarptautinę privatinę teisę, o tuomet

tektų panaikinti skundžiamą sprendimą ir galutinai atmesti ieškinį, nes pagal Vokietijos teisę pareiškėjui nenumatyta galimybė pareikšti reikalavimą nutraukti veiksmus. Tačiau jeigu kilmės šalies principas taikomas ir kolizinėms normoms, X reikalavimą nutraukti veiksmus reikėtų nagrinėti pagal Austrijos teisę.

24 Šiomis aplinkybėmis *Bundesgerichtshof* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar <...> 5 straipsnio 3 punkto sąvoką „vieta, kurioje gali įvykti žalą sukėlęs įvykis“ asmeninių teisių (tariamo) pažeidimo dėl interneto tinklalapio turinio atveju reikia aiškinti taip:

kad suinteresuotasis asmuo gali pareikšti tinklalapio valdytojui ieškinį dėl veiksmų nutraukimo, neatsižvelgiant į tai, kurioje valstybėje narėje valdytojas įsteigtas, ir bet kurios valstybės narės, iš kurios galima peržiūrėti interneto tinklalapį, teismuose,

arba

ar nustatant valstybės narės, kurioje interneto tinklalapio valdytojas neįsteigtas, teismų jurisdikciją (ryšį su atitinkama valstybe) reikalaujama, kad egzistuotų ypatingas žalą keliančių duomenų arba interneto tinklalapio ryšys su teismo vietos valstybe, kuris nebūtų tik techninė galimybė susipažinti su atitinkamais duomenimis?

2. Jeigu reikalaujama tokio ypatingo ryšio:

pagal kokius kriterijus nustatomas šis ryšys?

Ar svarbu tai, kad žalą keliantis interneto tinklalapis jo valdytojo yra tikslingai skirtas (ir) teismo vietos valstybės interneto vartotojams, ir ar pakanka, kad interneto tinklalapyje pateikta informacija turi objektyvų ryšį su teismo vietos valstybe, t. y. dėl konkrečių aplinkybių, visų pirma dėl skundžiamo interneto tinklalapio turinio, šioje valstybėje faktiškai atsirado arba galėjo atsirasti interesų – ieškovo suinteresuotumo į tai, kad būtų gerbiamos jo asmeninės teisės, ir valdytojo interesų kurti savo interneto tinklalapį bei informuoti – kolizija?

Ar nustatant ypatingą ryšį yra svarbus skundžiamo interneto tinklalapio peržiūrų iš teismo vietos valstybės skaičius?

3. Jeigu nustatant jurisdikciją nereikia ypatingo ryšio arba jeigu jam preziumuoti pakanka, kad skundžiama informacija objektyviai turėtų tokį ryšį su teismo vietos valstybe, t. y. dėl konkrečių aplinkybių, visų pirma dėl skundžiamo interneto tinklalapio turinio, teismo vietos valstybėje faktiškai galėjo arba gali kilti priešingų interesų kolizija, o preziumuojant ypatingą ryšį nereikalaujama nustatyti minimalaus skundžiamo interneto tinklalapio peržiūrų iš teismo vietos valstybės skaičiaus:

ar <...> direktyvos <...> 3 straipsnio 1 ir 2 dalis reikia aiškinti taip,

kad šias nuostatas reikėtų priskirti kolizinėms normoms, kuriomis nustatoma, kad kilmės valstybėje galiojančią teisę, išskyrus nacionalines kolizines normas, reikia taikyti ir civilinės teisės klausimams,

arba

ar jos yra materialinės teisės normų patikslinimas, kuriuo keičiamas pagal nacionalines kolizines normas taikytina pripažintos materialinės teisės taikymo rezultatas ir joje numatyti reikalavimai sušvelninami iki egzistuojančiųjų kilmės šalyje?

Jeigu <...> direktyvos 3 straipsnio 1 ir 2 dalys priskirtinos kolizinėms normoms:

ar minėtomis nuostatomis reikalaujama taikyti vien kilmės valstybėje galiojančią materialinę teisę, ar ir joje galiojančias kolizines normas, pagal kurias išlieka kilmės valstybės teisės nukreipimo į paskirties valstybės teisę galimybė?“

Byla C-161/10

25 Prancūzų aktorius Olivier Martinez ir jo tėvas Robert Martinez kreipėsi į *Tribunal de grande instance de Paris* ir nurodė, kad buvo pasikėsinta į jų privatų gyvenimą ir į Olivier Martinez teisę į savo atvaizdą, kai 2008 m. vasario 3 d. interneto tinklalapyje „www.sundaymirror.co.uk“ buvo paskelbtas tekstas anglų kalba, kurio pavadinimo vertimas į prancūzų kalbą, šalių neginčytas nagrinėjant bylą, skamba taip: „Kylie Minogue est de nouveau avec Olivier Martinez“ („Kylie Minogue vėl susitikinėja su Olivier Martinez“) ir kuriame nurodytos pasimatymo detalės.

26 Ieškinys iškeltas pagal Anglijos teisę įsteigtai bendrovei MGN, kuri yra britų laikraščio *Sunday Mirror* interneto tinklalapio leidėja, remiantis Prancūzijos civilinio kodekso 9 straipsniu, kuriame nustatyta, kad „kiekvienas asmuo turi teisę į privatų gyvenimą“. Ši bendrovė nurodo, kad *Tribunal de grande instance de Paris* neturi jurisdikcijos, nes nėra pakankamo ryšio, siejančio ginčijamos informacijos pateikimo internete ir Prancūzijos teritorijoje neva patirtą žalą, tačiau ieškovai teigia priešingai, kad toks ryšys nebūtinas ir bet kuriuo atveju jis egzistuoja.

27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad per internetą padarytas žalą sukėlęs įvykis gali būti laikomas kaip įvykęs vienos iš valstybių narių teritorijoje tik tuomet, jei yra pakankamas, esminis ar svarbus ryšys, susiejantis jį su minėta teritorija.

28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad atsakymas į klausimą, ar valstybės narės teismas turi jurisdikciją nagrinėti asmeninių teisių pažeidimą, per internetą padarytą iš svetainės, redaguojamos kitoje valstybėje narėje gyvenančio asmens ir skirtos iš esmės šios valstybės narės visuomenei, nėra akivaizdus iš reglamento 2 ir 5 straipsnio 3 punkto.

29 Šiomis aplinkybėmis *Tribunal de grande instance de Paris* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:

„Ar <...> reglamento <...> 2 straipsnį ir 5 straipsnio [3 punktą] reikia aiškinti kaip suteikiančius vienos valstybės narės teismui jurisdikciją nagrinėti ieškinį dėl asmeninių teisių pažeidimo, tikėtina padaryto pateikus informaciją ir (arba) nuotraukas

interneto svetainėje, kitoje valstybėje narėje redaguojamoje įmonės, kuri turi buveinę pastarojoje valstybėje arba bet kurioje kitoje nei pirmoji valstybėje narėje:

— tik su sąlyga, kad ši interneto svetainė gali būti prieinama iš šios pirmosios valstybės,

— tik tokiu atveju, kai tarp žalą sukėlusio įvykio ir šios pirmosios valstybės teritorijos egzistuoja pakankamas, esminis ar svarbus ryšys, ir šiuo antruoju atveju, jei šis ryšys gali atsirasti dėl:

  — prisijungimų prie ginčijamo tinklalapio iš šios pirmosios valstybės narės skaičiaus, vertinamo atsietai nuo kitų prisijungimų prie šio tinklalapio arba lyginant jį su kitais prisijungimais,

  — asmens, kuris skundžiasi dėl savo asmeninių teisių pažeidimo, ar apskritai suinteresuotųjų asmenų gyvenamosios vietos ar net pilietybės,

  — kalbos, kuria skleidžiama skundžiama informacija, ar bet kurios kitos aplinkybės, galinčios patvirtinti svetainės redaktoriaus norą kreiptis būtent į pirmosios valstybės visuomenę,

  — vietos, kur įvyko nurodyti faktai ir (arba) kur padarytos nuotraukos, kurios vėliau buvo pateiktos interneto tinklalapyje,

  — kitų kriterijų?“.

30 2010 m. spalio 29 d. nutartimi Teisingumo Teismo pirmininkas, vadovaudamasis Teisingumo Teismo procedūros reglamento 43 straipsniu, nusprendė sujungti bylas C-509/09 ir C-161/10, kad būtų bendrai vykdoma žodinė proceso dalis ir priimtas bendras sprendimas.

Dėl priimtinumo

31 Italijos vyriausybė mano, kad byloje C-509/09 pateikti klausimai turi būti pripažinti nepriimtinais, nes jie nėra svarbūs pagrindinei bylai. Ieškinys dėl veiksmų nutraukimo yra skubos atvejams skirta teisminės gynybos priemonė, taigi ji taikoma, kai yra pavojus, jog bus imtasi žalingų veiksmų. Tačiau iš šioje byloje pateiktų faktų matyti, kad veiksmai, kurie laikomi žalingais, nebebuvo vykdomi tuo metu, kai pateiktas reikalavimas juos nutraukti, nes svetainės valdytojas jau buvo pašalinęs ginčijamą informaciją dar prieš proceso pradžią.

32 Šiuo klausimu reikia priminti, kad remiantis nusistovėjusia teismo praktika per procesą, pradėtą pagal SESV 267 straipsnį, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos ypatumus, turi įvertinti tiek prejudicinio sprendimo būtinumą savo sprendimui priimti, tiek klausimų, kuriuos jis teikia Teisingumo Teismui, svarbą. Todėl jei pateikti klausimai yra susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu, Teisingumo Teismas iš principo turi juos išnagrinėti ir priimti sprendimą (žr. 2011 m. vasario 17 d. sprendimo *TeliaSonera*, C-52/09, Rink. p. I-527, 15 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

33 Iš tikrųjų Teisingumas Teismo gali atsisakyti nagrinėti nacionalinio teismo pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą tik jei akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas neturi jokio ryšio su pagrindinės bylos faktais arba dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jei Teisingumo Teismas neturi faktinės ir teisinės informacijos, būtinos naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus (žr. minėto Sprendimo *TeliaSonera* 16 punktą).

34 Tačiau šioje pagrindinėje byloje nepanašu, kad ieškinys dėl reikalavimo nutraukti veiksmus neteko dalyko dėl to, kad interneto tinklalapio valdytojas buvo pašalinęs ginčijamą informaciją dar iki proceso pradžios. Kaip tai buvo nurodyta šio sprendimo 17 punkte, ieškinys dėl veiksmų nutraukimo buvo patenkintas dviejų žemesnių instancijų teismuose.

35 Bet kuriuo atveju Teisingumo Teismas jau buvo pažymėjęs, kad reglamento 5 straipsnio 3 punkto tekste nekalbama apie faktiškai atsiradusią žalą (šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 1 d. Sprendimo *Henkel*, C-167/00, Rink. p. I-8111, 48 ir 49 punktus). Darytina išvada, kad ieškinys, kuriuo siekiama užkirsti kelią tariamai neteisėto elgesio kartojimui, yra susijęs su minėta nuostata.

36 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą reikia pripažinti priimtinu.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl reglamento 5 straipsnio 3 punkto išaiškinimo

37 Pirmaisiais dviem klausimais byloje C-509/09 ir vieninteliu klausimu byloje C-161/10, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai Teisingumo Teismo iš esmės klausia, kaip aiškinti reglamento 5 straipsnio 3 punkte vartojamą „vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis ar jis gali įvykti“ sąvoką tais atvejais, kai tariamas asmeninių teisių pažeidimas padarytas pateikus atitinkamą turinį interneto svetainėje.

38 Siekiant atsakyti į šiuos klausimus reikia priminti, pirma, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką reglamento nuostatos turi būti aiškinamos autonomiškai, atsižvelgiant į jo sistemą ir tikslus (žr., be kita ko, 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Zuid-Chemie*, C-189/08, Rink. p. I-6917, 17 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

39 Antra, kadangi reglamentas tarp valstybių narių pakeitė 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32), iš dalies pakeistą konvencijomis, susijusiomis su naujų valstybių narių prisijungimu prie šios konvencijos (toliau – Briuselio konvencija), Teisingumo Teismo pateiktas Briuselio konvencijos nuostatų išaiškinimas taikomas ir reglamento nuostatoms, kai šių Bendrijos instrumentų nuostatas galima laikyti lygiavertėmis (minėto Sprendimo *Zuid-Chemie* 18 punktas).

40 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką specialios jurisdikcijos taisyklė, nukrypstant nuo atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismų jurisdikcijos principo nustatyta Briuselio konvencijos 5 straipsnio 3 punkte, pagrįsta ypač glaudžiu ginčo ir vietos, kur įvyko žalą sukėlęs įvykis, teismo ryšiu, o tai pateisina jo jurisdikciją gero teisingumo administravimo ir veiksmingo proceso organizavimo sumetimais (žr. minėto Sprendimo *Zuid-Chemie* 24 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

41 Taip pat primintina, kad „vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis“ sąvoka apima tiek tą vietą, kur atsirado žalą lėmusi aplinkybė, tiek vietą, kur žala materializavosi. Abi šios vietos gali būti vertinamos kaip teismo jurisdikcijai nustatyti svarbus ryšys, nes kiekviena iš jų, nelygu aplinkybės, gali suteikti ypač naudingos informacijos renkant įrodymus ir organizuojant procesą (1995 m. kovo 7 d. Sprendimo *Shevill ir kt.*, C-68/93, Rink. p. I-415, 20 ir 21 punktai).

42 Dėl šių dviejų ryšio kriterijų taikymo ieškiniams, kuriais siekiama atlyginti neturtinę žalą, tariamai padarytą paskelbiant šmeižtą, Teisingumo Teismas nutarė, kad nuo šmeižto, per spaudos straipsnį paskleisto keliose Susitariančiose valstybėse, nukentėjęs asmuo ieškinį dėl žalos atlyginimo, nukreiptą prieš redaktorių, gali reikšti arba Susitariančios valstybės, kurioje įsisteigęs šmeižtą paskelbusio leidinio redaktorius, teismuose, turinčiuose jurisdikciją nuspręsti dėl visos šmeižtu padarytos žalos atlyginimo, arba bet kurios valstybės narės, kur ši informacija buvo paskleista, teismuose, arba valstybės narės, kur, nukentėjusiojo teigimu, buvo pažeista jo reputacija, teismuose, turinčiuose jurisdikciją išnagrinėti tik toje valstybėje, į kurios teismą buvo kreiptasi, padarytos žalos klausimą (minėto Sprendimo *Shevill ir kt.* 33 punktas).

43 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas taip pat nurodė, kad nors tiesa, jog apribojant valstybės, iš kurios buvo paskleista informacija, teismų jurisdikciją tik teismo vietos valstybėje padaryta žala, kyla nepatogumų, vis dėlto pareiškėjas išsaugo teisę pateikti likusią savo reikalavimų dalį, kai kreipiasi į valstybės, kur yra atsakovo gyvenamoji vieta, teismą arba valstybės, kuri įsisteigęs šmeižtą paskelbusio leidinio redaktorius, teismą (minėto Sprendimo *Shevill ir kt.* 32 punktas).

44 Šie svarstymai, kaip savo išvados 39 punkte pažymėjo generalinis advokatas, gali būti taikomi ir kitoms žiniasklaidos bei komunikacijos priemonėms ir apimti platų skirtingose teisinėse sistemose žinomų asmeninių teisių pažeidimų, kaip antai, kuriuos ieškovas nurodė pagrindinėje byloje, spektrą.

45 Vis dėlto, kaip teigia tiek prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tiek dauguma šalių ir suinteresuotųjų asmenų, pateikusių savo pastabas Teisingumo Teismui, turinio pateikimas interneto svetainėje skiriasi nuo žiniasklaidos, pavyzdžiui, spaudos, teritorinės sklaidos, nes jos turinys pasiekiamas iš bet kur. Šį turinį nedelsiant iš bet kurio pasaulio taško gali pasiekti neribotas interneto vartotojų skaičius, nesvarbu, ar jį paskleidęs asmuo ketino padaryti jį pasiekiamą už jo įsisteigimo valstybės narės ribų, ir jis to negali kontroliuoti.

46 Panašu, kad dėl interneto sumažėjo „sklaidos“ kriterijaus svarba, nes į internetą pateikto turinio sklaidos apimtis iš esmės yra universali. Be to, techniniu požiūriu vis tiek neįmanoma tiksliai ir patikimai įvertinti tokios sklaidos kiekybinės apimties konkrečioje valstybėje narėje nei žalos, kuri buvo padaryta tik šioje valstybėje narėje.

47 Problemos, susijusios su minėtame Sprendime *Shevill* nustatyto žalos materializavimosi kriterijaus taikymu, akivaizdžiai nedera, kaip savo išvados 56 punkte pažymėjo generalinis advokatas, su pažeidimo, kuris gali būti padarytas subjekto asmeninėms teisėms, sunkumu, nes, anot jo, minėtas teises pažeidžiantis turinys yra pasiekiamas iš bet kurio pasaulio taško.

48 Taigi „ryšio“ kriterijus, apie kuriuos buvo priminta šio sprendimo 42 punkte, reikia pritaikyti taip, kad asmuo, kurio asmeninės teisės buvo pažeistos naudojant internetą, galėtų dėl visos žalos atlyginimo kreiptis į teismą pagal Europos Sąjungoje atsiradusios žalos, kurią lėmė šis pažeidimas, materializavimosi vietą. Kadangi šio į internetą pateikto turinio poveikį žmogaus asmeninėms teisėms tinkamiau gali įvertinti tariamai nukentėjusiojo asmens interesų centro vietos teismas, jurisdikcijos suteikimas šiam teismui atitinka gero teisingumo administravimo principą, minėtą šio sprendimo 40 punkte.

49 Vieta, kur yra asmens interesų centras, paprastai yra jo įprastinė gyvenamoji vieta. Tačiau asmens interesų centras taip pat gali būti ir valstybėje narėje, kur jis gyvena ne nuolatos, nes kiti veiksniai, kaip antai profesinės veiklos vykdymas, gali sukurti itin glaudų ryšį su šia valstybe nare.

50 Vietos, kur yra tariamai nukentėjusiojo asmens interesų centras, teismo jurisdikcija atitinka jurisdikcijos taisyklių nuspėjamumo tikslą (žr. 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Berliner Verkehrsbetriebe*, C-144/10, Rink. p. I-3961, 33 punktą) – taip pat ir atsakovo atžvilgiu, – nes žalingo turinio skleidėjas šio turinio pateikimo į internetą momentu gali žinoti asmenų, kurie minimi tame turinyje, interesų centrus. Darytina išvada, kad vietos, kur yra interesų centras, kriterijus leidžia pareiškėjui lengvai nustatyti teismą, į kurį jis gali kreiptis, o atsakovui – protingai numatyti teismą, kuriame jam gali būti iškelta byla (žr. 2009 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Falco Privatstiftung ir Rabitsch*, C-533/07, Rink. p. I-3327, 22 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

51 Be to, kitaip nei ieškinio dėl visos žalos atlyginimo atveju, minėtame Sprendime *Shevill* nustatytu žalos materializavimosi kriterijumi jurisdikcija suteikiama kiekvienos valstybės narės, iš kurios teritorijos galima arba buvo galima pasiekti internete pateiktą turinį, teismams. Šie teismai turi jurisdikciją tik dėl žalos, kuri atsirado teismo, į kurį buvo kreiptasi, valstybės narės teritorijoje.

52 Taigi į du pirmuosius klausimus byloje C-509/09 ir į vienintelį klausimą byloje C-161/10 reikia atsakyti, kad reglamento 5 straipsnio 3 punktas aiškintinas taip, kad, pateikus turinį į internetą ir taip tariamai pažeidus asmenines teises, asmuo, kuris mano, kad jo teisės buvo pažeistos, turi teisę pareikšti ieškinį dėl visos žalos atlyginimo šio turinio skleidėjo įsteigimo valstybės narės teismuose arba valstybės narės, kur yra jo pagrindinis interesų centras, teisme. Šis asmuo nebūtinai turi reikšti ieškinį dėl visos žalos atlyginimo, jis gali kreiptis į kiekvienos valstybės narės, iš kurios teritorijos yra arba buvo pasiekiamas internete pateiktas turinys, teismą. Šie teismai turi jurisdikciją nagrinėti tik jų buvimo valstybės narėje padarytos žalos klausimą.

Dėl direktyvos 3 straipsnio aiškinimo

53 Savo trečiuoju klausimu byloje C-509/09 *Bundesgerichtshof* nori išsiaiškinti, ar direktyvos 3 straipsnio 1 ir 2 dalis reikia aiškinti taip, kad šios nuostatos yra kolizinės normos tiek, kiek pagal jas informacinės visuomenės paslaugoms taikoma tik kilmės valstybėje galiojanti civilinė teisė, išskyrus nacionalines kolizines normas, ar, priešingai, jos yra pagal nacionalines kolizines normas taikytinomis pripažintos materialinės teisės taikymo rezultato patikslinimas, kuriuo reikalavimai sušvelninami iki egzistuojančiųjų kilmės šalyje.

54 Analizuojant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos formuluotę, bet ir į kontekstą bei reglamentavimo, kurio dalis ji yra, tikslus (žr. 2000 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Vokietija prieš Komisiją*, C-156/98, Rink. p. I-6857, 50 punktą; 2006 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *SGAE*, C-306/05, Rink. p. I-11519, 34 punktą ir 2010 m. spalio 7 d. Sprendimo *Lassal*, C-162/09, Rink. p. I-9217, 49 punktą).

55 Šiuo atžvilgiu Sąjungos akto dispozicija neatskiriama nuo jos konstatuojamosios dalies ir prireikus turi būti aiškinama atsižvelgiant į motyvus, kuriais vadovaujantis buvo priimtas (2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją*, C-298/00 P, Rink. p. I-4087, 97 punktas ir jame nurodyta teismo praktika ir minėto Sprendimo *Lassal* 50 punktas).

56 Pagal direktyvos, kuri buvo priimta remiantis EB 47 straipsnio 2 dalimi, EB 55 straipsniu ir EB 95 straipsniu, 1 straipsnio 1 dalį šia direktyva siekiama prisidėti prie tinkamo vidaus rinkos funkcionavimo užtikrinant laisvą informacinės visuomenės paslaugų judėjimą tarp valstybių narių. Jos 5 konstatuojamoje dalyje prie įvairių teisinių kliūčių, trukdančių vidaus rinkai tinkamai funkcionuoti šioje srityje, nurodomi įstatymų skirtumai ir nacionalinių sistemų, taikomų šioms paslaugoms, teisinio saugumo trūkumas.

57 Tačiau direktyva siekiama ne suderinti materialiąsias normas, susijusias su daugeliu elektroninės prekybos aspektų, o apibrėžti „koordinuojamą sritį“, kurioje 3 straipsnyje numatytas mechanizmas leistų, kaip nurodyta šios direktyvos 22 konstatuojamojoje dalyje, informacinės visuomenės paslaugoms iš esmės taikyti tos valstybės narės, kur įsisteigęs paslaugų teikėjas, teisę.

58 Šiuo klausimu pažymėtina, viena vertus, kad valstybės narės, kur įsisteigęs paslaugų teikėjas, teisinė sistema apima civilinės teisės sritį ir tai matyti pirmiausia iš direktyvos 25 konstatuojamosios dalies, ir iš to, kad šios direktyvos priede išvardytos civilinės teisės ir pareigos, kurioms netaikomas 3 straipsnyje nustatytas mechanizmas. Kita vertus, jo taikymas paslaugos teikėjų atsakomybei aiškiai numatytas šios direktyvos 2 straipsnio h punkto ir i punkto antroje įtraukoje.

59 Aiškinant direktyvos 3 straipsnio 1 ir 2 dalis atsižvelgiant į minėtas nuostatas ir jų tikslus, matyti, kad pagal direktyvoje nustatytą mechanizmą reikia laikytis – taip pat civilinėje teisėje – valstybės narės, kur paslaugų teikėjas yra įsisteigęs, galiojančios materialinės teisės reikalavimų. Iš tikrųjų, kai Sąjungos mastu nėra privalomą derinimą įtvirtinančių nuostatų, visišką laisvo minėtų paslaugų judėjimo veiksmingumą galima užtikrinti tik pripažįstant nacionalinės sistemos, kurią teisėkūros subjektas nusprendė taikyti paslaugų teikėjams ir jų paslaugoms, privalomumą. Direktyvos 3 straipsnio 4 dalis patvirtina tokį aiškinimą, nes joje sukonkretinamos sąlygos, kuriomis valstybės narės gali nukrypti nuo šio straipsnio 2 dalies, t. y. sąlygos, kurias reikia laikyti išsamiomis.

60 Tačiau aiškinant direktyvos 3 straipsnį taip pat reikia atsižvelgti į jos 4 straipsnio 1 dalį, kurioje nurodyta, jog šiuo straipsniu nenustatomos papildomos tarptautinės privatinės teisės kolizinės normos.

61 Šiuo klausimu pažymėtina, viena vertus, kad aiškinant direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nustatytą vidaus rinkos taisyklę taip, kad ja reikalaujama taikyti įsisteigimo vietos valstybės narės materialinę teisę, nedaromas poveikis normos priskyrimui prie tarptautinės privatinės teisės normų. Iš tikrųjų šia dalimi visų pirma valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad jos teritorijoje įsisteigusio paslaugų teikėjo teikiamos informacinės visuomenės paslaugos atitiktų šioje valstybėje narėje koordinuojamai sričiai taikomas nacionalines nuostatas. Ši pareiga neturi kolizinės normos, skirtos išspręsti specifinį kelių valstybių teisėkūros aktų konfliktą, požymių.

62 Kita vertus, direktyvos 3 straipsnio 2 dalyje valstybės narėms įtvirtintas draudimas dėl priežasčių, susijusių su koordinuojama sritimi, riboti laisvę teikti informacinės visuomenės paslaugas iš kitos valstybės narės. Tačiau iš 1 straipsnio 4 dalies, skaitomos kartu su 23 konstatuojamąja dalimi, matyti, kad priimančios valstybės narės iš esmės yra laisvos remtis savo tarptautine privatine teise, kai nustato taikytinas materialinės teisės normas, jei taip neribojama laisvė teikti elektroninės komercijos paslaugas.

63 Darytina išvada, kad perkeliant direktyvos 3 straipsnio 2 dalį į nacionalinę teisę nereikalaujama priimti specifinės kolizinės normos.

64 Tačiau direktyvos 3 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatas reikia aiškinti taip, kad Sąjungos teisės aktų leidėjo pasirinktas koordinavimo metodas leistų veiksmingai užtikrinti laisvą informacinės visuomenės paslaugų judėjimą tarp valstybių narių.

65 Šiuo klausimu primintina, jog Teisingumo Teismas jau buvo pažymėjęs, kad imperatyvios direktyvos nuostatos, kurios būtinos siekiant vidaus rinkos tikslų, turėtų būti taikomos, net jei yra galimybė pasirinkti taikyti skirtingą nacionalinį įstatymą (šiuo klausimu žr. 2000 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Ingmar*, C-381/98, Rink. p. I-9305, 25 punktą ir 2006 m. kovo 23 d. Sprendimo *Honyvem Informazioni Commerciali*, C-465/04, Rink. p. I-2879, 23 punktą).

66 Vis dėlto, kalbant apie direktyvos 3 straipsnyje nustatytą tvarką, darytina išvada, kad elektroninės komercijos paslaugoms pagal 3 straipsnio 1 dalį taikant valstybės narės, kurioje įsisteigę paslaugų teikėjai, teisinę sistemą, negalima visiškai užtikrinti šių paslaugų laisvo judėjimo, jei paslaugų teikėjai galiausiai turi laikytis priimančioje valstybėje narėje galiojančių griežtesnių reikalavimų nei tie, kurie jiems taikomi valstybėje narėje, kur jie įsisteigę.

67 Darytina išvada, kad direktyvos 3 straipsniu draudžiama, išskyrus jo 4 dalimi leidžiamų nukrypimų atvejus, elektroninės komercijos paslaugų teikėjui taikyti griežtesnius reikalavimus nei tie, kurie nustatyti valstybės narės, kur įsisteigęs paslaugų teikėjas, galiojančioje materialinėje teisėje.

68 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į trečiąjį klausimą byloje C-509/09 reikia atsakyti, kad direktyvos 3 straipsnis aiškintinas taip, kad jį perkeliant į nacionalinę teisę nereikalaujama priimti specifinės kolizinės normos. Tačiau, kiek tai susiję su koordinuojama sritimi, valstybės narės turi užtikrinti, kad, išskyrus direktyvos 3 straipsnio 4 dalyje nustatytomis sąlygomis leidžiamas išimtis, elektroninės komercijos paslaugų teikėjui nebūtų taikomi griežtesni reikalavimai nei tie, kurie nustatyti valstybės narės, kur įsisteigęs šis paslaugų teikėjas, galiojančioje materialinėje teisėje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

69 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 5 straipsnio 3 punktą reikia aiškinti taip, kad, pateikus turinį į internetą ir taip tariamai pažeidus asmenines teises, asmuo, kuris mano, kad jo teisės buvo pažeistos, turi teisę pareikšti ieškinį dėl visos žalos atlyginimo šio turinio skleidėjo įsteigimo valstybės narės teismuose arba valstybės narės, kur yra jo pagrindinis interesų centras, teisme. Šis asmuo nebūtinai turi reikšti ieškinį dėl visos žalos atlyginimo, jis gali kreiptis į kiekvienos valstybės narės, iš kurios teritorijos yra arba buvo pasiekiamas internete pateiktas turinys, teismą. Šie teismai turi jurisdikciją nagrinėti tik jų buvimo valstybės narėje padarytos žalos klausimą.

2. 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva) 3 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jį perkeliant į nacionalinę teisę nereikalaujama priimti specifinės kolizinės normos. Tačiau, kiek tai susiję su koordinuojama sritimi, valstybės narės turi užtikrinti, kad, išskyrus direktyvos

3 straipsnio 4 dalyje nustatytomis sąlygomis leidžiamas išimtis, elektroninės komercijos paslaugų teikėjui nebūtų taikomi griežtesni reikalavimai nei tie, kurie nustatyti valstybės narės, kur įsisteigęs šis paslaugų teikėjas, galiojančioje materialinėje teisėje.

Parašai.